

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	M. Veringa-van Beekveld	Datum	1 juli 2024
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	12500350
E-mail	marloes.veringa@utrecht.nl	Onderwerp	Inventarisatie en aanwijzing religieus erfgoed
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Erfgoed

Geachte leden van de raad,

In 2019 heeft uw raad ons college gevraagd de Utrechtse visie religieus erfgoed uit 2017 uit te breiden met gebouwen zonder monumentenstatus ([Schriftelijke Vragen van 8 april 2019](#)). Dit is toegezegd met een [antwoord op de SV van 10 mei 2019](#). Hiervoor is een decentralisatie-uitkering door het Rijk toegekend, waarover we uw raad hebben geïnformeerd met een [raadsbrief](#). In 2020 konden we hiermee van start gaan en na enige vertraging is op [20 juni 2023](#) de afronding van de uitbreiding en een actualisatie van de visie religieus erfgoed aangekondigd, waarvan we de resultaten hierbij met u delen. Ook informeren wij u over ons besluit om twee religieuze gebouwen aan te wijzen als beschermd gemeentelijk monument, hetgeen voortkomt uit deze inventarisatie. Drie andere religieuze gebouwen zijn in het kader van Jong Erfgoed aangewezen in maart 2024.

Inventarisatie religieus erfgoed en gesprekken met eigenaren

Er zijn 67 religieuze gebouwen geïnventariseerd bestaande uit 31 gebedshuizen, 10 kloosters, 14 kapellen en 12 bijgebouwen. 40 gebouwen zijn bezocht. Tijdens gesprekken waren alle eigenaren of beheerders van de bezochte gebouwen enthousiast en trots om te vertellen over hun gebouw en de geschiedenis hiervan. Ze vonden het prettig dat daar belangstelling voor was vanuit de gemeente. Ze vertelden over de huidige stand van zaken en de toekomst. Op het moment van bezoek zagen ze geen grote rol weggelegd voor de gemeente bij hun organisatie. Sommigen waren geïnteresseerd in subsidiemogelijkheden voor verduurzaming van het gebouw en de verhuur van ruimten. Zo'n 55 % van de in totaal 67 geïnventariseerde religieuze gebouwen wordt gebruikt voor religieuze doeleinden. Dit zijn er 37 in totaal: 24 gebedshuizen (kerk, moskee, synagoge, tempel) (65 %), 3 kloosters (8 %), en 10 kapellen (27%). Eén voormalige pastorie (ambtswoning van een predikant) is nog in gebruik als parochiecentrum, de overige worden niet meer gebruikt voor religieuze doeleinden. Het resterend percentage van de gebouwen heeft een andere bestemming. Zo zijn in voormalige gebedshuizen een aantal kinderdagverblijven gevestigd, of zijn het bedrijven geworden zoals een antiekzaak of een uitvaartcentrum. Een voormalige kerk wordt nu gebruikt als theater, een andere als sportschool. Herbestemde kloosters hebben meestal een woonfunctie gekregen. Van de 37 gebouwen die gebruikt worden voor religieuze doeleinden is zeker 75% procent in eigen bezit van de geloofsgemeenschap. De herbestemde gebedshuizen zijn ook voor het overgrote deel in eigen bezit.

Alle religieuze gebouwen van Utrecht zijn in kaart gebracht, dus ook de gebouwen die geen monumentenstatus hebben. Deze kaart is voor iedereen te vinden via: [Religieus Erfgoed \(arcgis.com\)](https://arcgis.com). Van de geïnventariseerde gebouwen zijn er vijf met bijzondere erfgoedwaarden aangewezen als gemeentelijk monument. Verderop in de brief gaan we hier nader op in. Voor gebouwen zonder monumentenstatus is er geen sprake van een beperkend regime en is er ook geen voornemen daartoe. De maatschappelijke functies blijven geborgd middels het Omgevingsplan. Wij versterken het netwerk van eigenaren door hen te betrekken bij instandhouding en het toegankelijk maken en houden van religieuze gebouwen.

Sociaal-maatschappelijke betekenis voor wijk en stad

Religieuze gebouwen zijn van oorsprong plaatsen van verbinding en betekenis. Ook als ze niet meer gebruikt worden als religieus gebouw, hebben ze nog een belangrijke wijkfunctie. Hier worden koffi-ochtenden georganiseerd, is de voedselbank gevestigd, wordt hulp geboden bij het invullen van officiële formulieren, wordt onderwijs gegeven, et cetera. Wij vinden deze wijkfuncties belangrijk. Wanneer het religieuze gebruik uit een gebouw verdwijnt, is het gebouw in het Omgevingsplan nog steeds aangemerkt als sociaal-maatschappelijk. De zoektocht naar een nieuwe invulling wordt via de Omgevingstafel begeleid. Als gemeente zijn wij verantwoordelijk voor functiemogelijkheden in het Omgevingsplan en betrokken bij het vergunningenproces.

Aanwijzing monumenten

Zoals hierboven aangegeven zijn dit jaar vijf religieuze gebouwen met bijzondere erfgoedwaarden aangewezen als gemeentelijk monument. Onder de noemer Jong Erfgoed zijn dat de Stiltekapel in Hoog Catharijne, de HH. Johannes Bernardus in Hoograven en de Oranjekapel in Zuilen. In december is de procedure gestart om een Fraterhuis en voormalige jongensschool aan de Grave van Solmsstraat aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Bij de start van de procedure zijn de eigenaren middels een brief op de hoogte gebracht van het voorgenomen besluit. Er is één zienswijze ingekomen op 15 december 2023 van de eigenaar van Grave van Solmsstraat 4. De eigenaar maakt kenbaar geen bezwaar te hebben tegen de voorgenomen aanwijzing. Grave van Solmsstraat 2 is in eigendom van de gemeente Utrecht en in beheer bij Vastgoedorganisatie Utrecht. Op 16 april 2024 heeft de Commissie Omgevingskwaliteit Utrecht kennisgenomen van de bouwhistorische verkenningen van Grave van Solmsstraat 2 en 4. De commissie heeft een positief advies uitgebracht over het voornemen om de panden aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Door Grave van Solmsstraat 2 en 4 aan te wijzen als gemeentelijk monument blijven deze behouden voor volgende generaties. Wijzigingen aan de gebouwen zijn voortaan vergunningplichtig middels de Verordening Erfgoed om te voorkomen dat er monumentale waarden worden geschaad. Dit religieuze erfgoed vormt een waardevol onderdeel van de lange geschiedenis van Utrecht. Door ze te behouden en benutten voor de toekomst geven ze kwaliteit en identiteit aan de groeiende stad. Met deze aanwijzingen heeft al het religieus erfgoed dat hiervoor in aanmerking komt een monumentenstatus.

Burgemeester en wethouders

Datum 1 juli 2024
Ons kenmerk 12500350

Met deze brief hebben wij de resultaten met u gedeeld en hopen wij u voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,